

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 1

Wprowadzenie: gdy wiara przekazywana jest z ust do ust

Zanim Ewangelie zostały spisane, zanim pierwsze wspólnoty chrześcijańskie posiadały uporządkowane teksty, istniało już coś żywego, dynamicznego i głęboko przemieniającego: **formuły ustne**.

Nie były to zwykłe zdania. Były to **wyznania wiary, proklamacje liturgiczne, syntezy teologiczne**, które w kilku słowach zawierały istotę chrześcijaństwa: że Jezus Chrystus umarł i zmartwychwstał.

Dziś, w świecie przepelnionym informacją, lecz ubogim w głębię, ponowne odkrycie tych formuł nie jest ćwiczeniem archeologicznym. To powrót do żywego źródła wiary.

Czym są formuły ustne?

Formuły ustne to **krótkie, łatwe do zapamiętania i powtarzalne wyrażenia**, których pierwsi chrześcijanie używali, aby:

- Przekazywać wiarę
- Nauczać nowych wierzących
- Modlić się i celebrować liturgię
- Bronić prawdy Ewangelii

Klasyczne przykłady to:

- „Jezus jest Panem” (por. Rz 10,9)
- „Chrystus umarł za nasze grzechy” (por. 1 Kor 15,3)
- „Maranatha!” — „Przyjdź, Panie!” (por. 1 Kor 16,22)

Te formuły były **katechezą w najczystszej postaci**.

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 2

Kontekst: Kościół bez ksiąg... ale pełen wiary

Po śmierci i Zmartwychwstaniu Jezus Chrystus uczniowie nie zaczęli od razu pisać ksiąg. Wyszli, aby **głosić**.

Większość pierwszych chrześcijan nie potrafiła czytać ani pisać. Przekaz wiary był **ustny**, żywy i wspólnotowy. W tym właśnie kontekście narodziły się te formuły.

Wynikały one z trzech pilnych potrzeb:

1. **Wiernie zapamiętać to, co się wydarzyło**
2. **Przekazać to bez zniekształceń**
3. **Wyznawać to publicznie, nawet w obliczu prześladowań**

Formuły ustne jako dowód historyczny Zmartwychwstania

Tu dochodzimy do kluczowego punktu, zarówno teologicznego, jak i naukowego.

Jeden z najważniejszych tekstów Nowego Testamentu mówi:

*„Przekazałem wam na początku to, co sam otrzymałem:
że Chrystus umarł za nasze grzechy zgodnie z Pismem;
że został pogrzebany;
że zmartwychwstał trzeciego dnia...”*
(1 Kor 15,3-4)

Apostoł Święty Paweł używa tu języka technicznego: **„otrzymałem” i „przekazałem”**.

To wyraźnie wskazuje, że cytuje on **wcześniejszą tradycję**, już ukształtowaną formułę ustną.

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 3

Dlaczego to jest tak ważne?

Uczeni są zgodni, że ta formuła:

- Pochodzi z **zaledwie kilku lat po Zmartwychwstaniu**
- Najprawdopodobniej powstała we wspólnocie jerozolimskiej
- Została przyswojona przez Pawła po jego nawróceniu (lata 30. n.e.)

Oznacza to:

- ☐ **Wiara w Zmartwychwstanie nie jest późną legendą**
- ☐ **Była w pełni ukształtowana już od samego początku**

Nie było czasu na tworzenie mitów.

Nie było powolnej ewolucji.

Było **natychmiastowe świadectwo**.

Inne formuły ustne w Nowym Testamencie

Pismo Święte jest pełne tych ukrytych skarbów. Do najważniejszych należą:

1. Rzymian 10,9

| *„Jeżeli ustami wyznasz, że Jezus jest Panem...”*

Widzimy tu krótką, potężną i wówczas niebezpieczną formułę:

powiedzieć „Jezus jest Panem” oznaczało zaprzeczyć, że panem jest cesarz.

2. Filipian 2,6-11

Ten fragment, również przypisywany Święty Paweł, zawiera to, co wielu uważa za **pierwotny**

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 4

hymn chrystologiczny:

„ogołocił samego siebie...
uniżył się...
dlatego Bóg Go wywyższył...”

Prawdopodobnie był recytowany w liturgii.

3. 1 Tymoteusza 3,16

„On objawił się w ciele,
został usprawiedliwiony w Duchu...”

Kolejna rytmiczna, niemal poetycka formuła, wyraźnie przeznaczona do zapamiętania.

4. Apokalipsa 22,20

„Przyjdź, Panie Jezu!”

Krótką, żarliwą i głęboko eschatologiczną modlitwą.

Wymiar teologiczny: wiara, którą się wyznaje, a nie

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 5

tylko rozważa

Formuły ustne uczą nas czegoś fundamentalnego:

□ **Wiara chrześcijańska nie jest tylko intelektualna — jest wyznawana**

Nie wystarczy wierzyć w sercu. Trzeba **wyznawać ustami**.

Jak mówi Pismo:

┆ *„Uwierzyłem, dlatego przemówiłem” (2 Kor 4,13)*

Słowo ma moc.

Wyznanie przemienia.

Głoszenie ewangelizuje.

Liturgia: naturalne miejsce tych formuł

Te formuły nie były tylko narzędziem nauczania — były **żywą modlitwą**.

W rzeczywistości wiele z nich przetrwało do dziś w liturgii:

- **Credo** jest rozwinięciem tych formuł
- **„Amen”, „Alleluja”, „Kyrie eleison”**
- Aklamacje eucharystyczne

Kościół nie stworzył swojego języka od zera.

Otrzymał go... zachował... rozwinął.

Zastosowanie praktyczne: co to oznacza dla ciebie

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 6

dziś?

W świecie, w którym wszystko nieustannie się zmienia, formuły ustne oferują:

1. Zakorzenie w prawdzie

Powtarzanie „Jezus jest Panem” nie jest automatyczne. To **przypomnienie, kto rządzi twoim życiem.**

2. Prosta, ale głęboka modlitwa

Nie potrzebujesz skomplikowanych słów.
Dobrze wypowiedziana formuła może przemienić twoją duszę.

3. Obrona wiary

W chwilach zwątpienia te formuły są jak **solidne filary.**

4. Bezpośrednia ewangelizacja

Jedno zdanie może dotknąć serca bardziej niż całe przemówienie.

Końcowe wezwanie: powrót do tego, co najważniejsze

Pierwsze wspólnoty chrześcijańskie nie miały wielkich świątyń, bibliotek ani skomplikowanych struktur.

Miały coś o wiele potężniejszego:

☐ **Żywą wiarę, głoszoną prostymi i płonącymi słowami**

Zanim powstały Ewangelie, wiara już istniała: zapomniana moc formuł ustnych, które podtrzymywały chrześcijaństwo | 7

Dziś ty możesz zrobić to samo.

Zacznij od czegoś prostego:

- „Jezus jest Panem”
- „Panie, zmiłuj się”
- „Przyjdź, Panie Jezu”

Powtarzaj to. Wierz w to. Żyj tym.

Ponieważ, tak jak na początku chrześcijaństwa,
wiara wciąż przychodzi przez słuchanie... ale zapala się w sercu.